

« Mais les théologiens commencent souvent par dire que Dieu est outragé quand on n'est pas de leur avis » Voltaire, diccionari filosòfic.

Bon vespre, volia començar per aquesta cita de Voltaire perquè em sembla molt en sintonia amb la lluita del Cardenal Martini per fer arribar a tothom dins i fora de l'Església els seus plantejaments teològics i ètics, que ell qualifica de somnis. Voldria destacar alguns aspectes del teòleg més que de la personalitat internacional que molts de vosaltres coneixeu, i faré un parell o tres de cites del llibre "Coloquios nocturnos en Jerusalem".

Primera cita:

"Pero para mi, la base de la educación cristiana es la Biblia.

Si tal es la base, hay muchas posibilidades y caminos que conducen todos hacia Dios.

Si no pensamos bíblicamente nos hacemos estrechos, adquirimos anteojeras en lugar de la amplitud de miras de Dios" (Coloquios nocturnos en Jerusalem, ed San Pablo, p 33.)

En primer lloc, ell explica que des de molt jove, quan es va sentir cridat al sacerdoci, aquest va ser des dels inicis inseparable dels textos bíblics, intentant copsar-ne el seu sentit en les llengües "originals" hebrea i grega que es podien consultar, l'un d'ells a la Biblioteca Bodmer de Ginebra.

Fins i tot, va col·laborar a l'edició crítica del Nou Testament grec, i va treballar a l'Institut Bíblic de Jerusalem, un dels més prestigiosos, en el qual treballen junts teòlegs de totes les confessions cristianes.

S'ha de dir que poc després del Concili Vaticà II es van posar en marxa les edicions interconfessionals de la Bíblia.

La primera que fou publicada a França, la TOB, està considerada com la "mare" de totes les altres edicions en molts països. L'equip ecumènic de traductors va decidir començar per la carta als Romans, dient que si es podien posar d'acord sobre un text que havia trencat la Unitat Cristiana al Segle XVI, segurament podrien continuar amb l'edició primerament del NT i finalment de tota la Bíblia. I fou així.

Una fe cristiana, sigui quina sigui la seva confessió, sense l'arrelament en el text, bíblic quedarà sempre coixa, sempre òrfena de una paraula de vida que li dóna sentit. Una lectura personal, ajudada pels mitjans de la crítica històrica, de la lingüística, de l'estudi del text en el seu context immediat, i pels creients (la Bíblia es pot llegir també com un llibre de text antic), amb l'ajuda del buf de l'Esperit, dóna una estructura de pensament que encamina la vida cap a l'esperança i a l'amor.

La Bíblia no és en primer lloc un llibre de moral, tal com se'l presenta massa sovint. És una biblioteca, escrita en un període de gairebé 900 anys, i que va des dels patriarques nòmades, polígams fins a l'esperança d'una Jerusalem nova, brillant, llum de les nacions, passant per lleis socials, la figura central de Crist, i l'adveniment, al primer segle, d'una comunitat d'iguals, homes i dones, l'Església, formada per pedres vives.

El Cardenal Martini és un home portador del text, i aquest text sempre l'ha impulsat cap a una lectura renovada per al seu temps i per a tothom, creient o no.

Tal com deia Karl Barth, que s'havia de llegir la Bíblia amb el diari al seu costat, podem dir que el Cardenal Martini fa aquesta mateixa lectura, que de vegades acaba sent una

“veritat incomoda”. Perquè hi troba una actualitat que sintonitza amb els temps que vivim.

Hi troba punts de coincidència i de diàleg amb la societat que li ha tocat viure.

Segona cita:

“Mi madre era muy creyente, pero sin beatería. Mi padre tenía un cuño menos religioso, pero era un hombre muy consciente del deber, un hombre sincero. Es a mis padres a quien debo mis raíces religiosas y el respeto para los que piensan diferente”.
(Coloquios nocturnos, pag. 123)

En segon lloc, voldria compartir una intuïció: just fa unes setmanes en rebre la vostra invitació, estava efectuant un petit viatge de tres dies per les Valls Valdeses.

Aquestes valls, a cavall entre Itàlia, Suïssa i França varen ser el lloc de refugi dels seguidors de Pierre Valdo, un mercader lionès, que 40 anys abans de Francesc d'Assís va apostar per una vida evangèlica de pobresa i sobretot de retorn al text bíblic.

Molt perseguits per la Inquisició, van trobar en aquestes valls i boscos prop de Torí uns llocs ideals per amagar-se i preparar-se durant els hiverns per a aprendre i copiar la Bíblia i a la primavera sortir pels camins d'Europa per anar a predicar a peu.

Al moment de la Reforma, a l'any 1533, van decidir en Sínode adherir-se a aquest gran moviment espiritual que estaven esperant des de feia tres segles.

Als anys 1875, es van impulsar escoles públiques i gratuïtes que van propiciar l'alfabetització de la població al 100%, fent servir en primer lloc la Bíblia com a llibre de text.

També es van edificar temples i els valdesos ara per ara són molt coneguts i populars a Itàlia, fins al punt que tot i ser només 30.000, hi ha 300.000 persones que marquen la creu “església valdesa” a la seva declaració de renda per a recolzar els seus projectes socials.

En rebre la vostra trucada, estava pujant cap a un lloc simbòlic dels valdesos: el centre ecumènic Agapè, creat entre els anys 1947-51, i que, entre altres característiques, té una església “sense parets”. Un lloc obert al vent, amb la inscripció en grec: L'amor no desapareixerà mai.

El Cardinal Martini és nascut a Torí, les valls valdeses estan a una hora de cotxe, i em pregunto si aquesta proximitat i aquesta presència molt significativa del protestantisme italià (els temples estan a la vista de tothom, no com aquí on la dictadura va prohibir la visibilitat del protestantisme) no tindria alguna influència en la seva trajectòria espiritual.

Vaig escriure a un pastor de la ciutat de Torre Pellice, i em va contestar:

« Je ne sais rien de lui avant le Concile. mais quand il etait cardinal eveque e Milan à invité des pasteurs vaudois a prêcher dans le grand "Duomo" de Milan, a l'occacione de plusieurs rencontres oecumeniques. Nous l'apprécions pour son ouverture oecumenique et sa passion pour la Bible. Ciao, Claudio”

Això em porta a una tercera reflexió sobre el Cardenal Martini i la seva implicació en el diàleg ecumènic

Aquest any es celebren 100 anys d'una conferència missionera que va tenir lloc a Edinburgh, i on les esglésies joves d'Àfrica i Àsia es van queixar obertament de la falta d'unió cristiana entre les esglésies.

A l'any 1948 es va crear el Consell Mundial d'Esglésies a Ginebra, uns 15 anys després el Papa Joan XXIII va convocar el Concili i des dels primers moments es va seguir amb les ganes de superar les divisions.

Aquí, el moviment ecumènic va començar en la clandestinitat als anys 60-65, començant per parlar de l'escàndol de la divisió dels cristians, i esperant una reconciliació ràpida entre germans separant i separats.

Als 70-80 es va enfocar "el que uneix és més gran que allò que ens separa", i es va impulsar més el diàleg i es van escriure llibres per buscar el consens sobre, per exemple "Bateig, Eucaristia, Ministeri".

El punt culminant fou en l'any 1999 la declaració conjunta entre la Federació Luterana Mundial i el Vaticà sobre la Justificació per la fe. Signada amb gran entusiasme a la ciutat de Augsburg, aquí fou rebuda per la jerarquia amb un silenci més que prudent.

A l'any 2000 va sortir el document "Dominus Iesus" que va bloquejar en molts llocs el diàleg ecumènic, ja que afirma que les esglésies reformades no gaudeixen de la qualitat suficient per ser catalogades com autèntiques esglésies.

L'únic que va protestar contra aquest document fou el Cardenal Martini.

És veritat que des de fa anys podem dir que l'ecumenisme ha entrat en la fase de "allò que ens separa es manté", però s'intenta, junt amb molts teòlegs de superar aquesta barrera i de seguir dialogant, amb peu d'igualtat.

Perquè no podem seguir pensant que Déu està enfadat o ofuscat quan els teòlegs no es posen d'acord entre ells, com deia Voltaire.

Quan el col·lega Claudio Pasquet, de l'església valdesa diu: "L'apreciem per la seva obertura ecumènica i la seva passió per la Bíblia", tot està dit.

És un home que no té por de trencar barreres i silencis i de tractar amb cor i coratge temes difícils al nivell teològic, ètic, filosòfics, de dialogar amb els "no creients", amb les altres confessions i religions, amb peu d'igualtat i de respecte.

Quarta citació:

"Recuerdo que, a menudo y con fuerza, el discurso me ha interpelado como obispo. Ante cada decisión que debía asumir me preguntaba: ¿Es según el Evangelio o según el espíritu mundano? ¿Tiene esto en cuenta los valores del Sermón de la Montaña, o los valores apreciados por la sociedad, pero no necesariamente evangélicos? El Sermón de la Montaña, PPC, página 79.

Prenent la Bíblia com a base, però no des d'una lectura fonamentalista tipus "La Bíblia diu" com fan molts teeevangelistes i pastors sense gaire formació acadèmica, ell no

dubta en avançar en posicions ètiques que no agraden a tothom, però que permeten caminar amb llibertat.

Quan suggereix que s'hagi de revisar " *Humanae Vitae*", quan admet l'ús del preservatiu en certes circumstàncies, quan reconeix e paper la dona a la Bíblia i menciona les diaconesses de la primera església, , quan no te por dels debats sobre els avenços de la ciència i un llarg etc, sempre ho fa en nom de l'amor a Déu, i a l'església, que desitja en diàleg amb la societat, partint d'un text que no és lletra morta sinó vivificat per l'Esperit.

Quan parla de la seva admiració per Martí Luther, és que ha vist en ell un reformador que va tenir intuïcions i solucions per a l'església del seu temps, i veu que encara són vàlides per avui, que això agradi o no.

No pot ni vol callar, com Luther que deia "Ich kann nicht anders", "no puc d'una altra manera".

Fa uns anys, a l'ocasió d'unes jornades de reflexió sobre els 40 anys del concili, en un taula rodona a la qual vaig participar ,vaig sentir un altre jesuïta, Hector Valls, assegut al meu costat, que parlava de la "genialitat de Luther".

Vaig pensar: "haver-ho dit uns quants segles abans, ens hauríem estalviat uns quants disgustos i guerres de religió", però tot arriba...

Tercera cita:

"Martin Lutero fue un gran reformador. Lo más importante es por cierto su amor por la Sagrada Escritura, de la que extrajo buenas ideas. Yo mismo debo mucho a los grandes autores protestantes de las ciencias bíblicas". La Iglesia católica se dejó inspirar por las reformas de Lutero en el concilio Vaticano II y ha suscitado un movimiento de renovación desde dentro. Los tesoros de la Biblia fueron abiertos por primera vez a los católicos a nivel más amplio." (Coloquios, pàgines 170-171.)

Per al protestantisme, el Cardenal Martini representa una ala de l'Església Catòlica que demana reformes que nosaltres ja fa 500 anys que vam posar en marxa i que hem anat aconseguint de mica en mica, com el matrimoni dels pastors, l'accés de la dona al pastorat, l'intercomunió , i un llarg etc al nivell ètic.

Fa 500 anys, Luther, Calví, Zwingli i molts altres homes i dones van trobar un recolzament a la vegada espiritual, social, popular i també polític.

Van ser ciutats, regions, països que van adoptar la Reforma, i aquest moviment va impulsar un gran canvi al nivell espiritual, social, econòmic, educatiu, etc.

No sé si ara a l'Església Catòlica i a la societat, hi ha aquestes condicions que propicien un moviment de reforma com el del segle XVI. És un tema intern en el qual no puc incidir, però podem donar gràcies pel camí que s'ha anat fent fins ara.

Als anys 60 encara aquí es van cremar Bibles i era pecat entrar en un temple protestant, ara això està feliçment superat i intentem caminar junts, malgrat tot.

Ara també hi ha tota la descoberta de la riquesa espiritual de les altres religions, que entren en diàleg en una societat plural , on hi ha lloc per tothom , sempre i quant es respecti la laïcitat i la llibertat religiosa.

Vull felicitar “Afers Religiosos” d’haver fet coincidir dos noms, el del Cardenal Martini i el de l’Abat Cassià Maria Just, ja que des del Monestir de Montserrat també trobem , per mitjà de les edicions de la Bíblia i el treball teològic, aquesta obertura al món.
I també agrair la vostra invitació a participar en aquest acte de lliurament del Premi.
Gràcies per transmetre al Cardenal el meu sincer afecte de germana en la fe.

Natalia Reverdin
Pastora Protestant
Rubí 08.06.2010.